

ลักษณะเฉพาะทางดนตรีของวงโหวด
ในจังหวัดร้อยเอ็ด
Musical Characteristics of the Voat band
in Roi Et Province

คณะรัฐ ปิดสายะ¹

Khanarat Pidsaya

สัญญา ด้วงbung²

Sanchai Duangbung

¹ นักศึกษาหลักสูตรดุริยางคศาสตรมหาบัณฑิต,
สาขาวิชาดนตรีวิทยา, วิทยาลัยดุริยางคศิลป์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
Master of Music Program Department of Musicology,
College of Music Mahasarakham University
(E-mail: game_artter@hotmail.com)

² อาจารย์ประจำ, ภาควิชาดุริยางคศิลป์ตะวันตก,
วิทยาลัยดุริยางคศิลป์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
Lecturer, Western Music,
College of Music Mahasarakham University
(E-mail: Sanchai.d@msu.ac.th)

Received: 29/05/2024 Revised: 04/08/2024 Accepted: 06/08/2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องลักษณะเฉพาะทางดนตรีของวงโหวดในจังหวัดร้อยเอ็ด มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะเฉพาะทางดนตรีของวงโหวดในจังหวัดร้อยเอ็ด และ 2) ศึกษาบทเพลงที่ใช้ในการบรรเลงวงโหวด ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะเฉพาะทางดนตรีของวงโหวด เป็นการนำเสนอรูปแบบของวงดนตรีและลักษณะของเพลงให้เป็นแบบประยุกต์ ปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย ประกอบด้วยเครื่องดนตรี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเครื่องดำเนินทำนอง ได้แก่ โหวด แคน พิณ ซออีสาน และพิณเบส ส่วนกลุ่มเครื่องประกอบจังหวะ ได้แก่ กลองหาง กลองรำมะนาอีสาน กราะ ฉิ่ง ฉาบใหญ่ และฉาบเล็ก นอกจากนี้วงโหวดยังมีการปรับปรุงให้มีความทันสมัยและน่าสนใจเพิ่มมากขึ้น โดยการนำเครื่องดนตรีตะวันตกเข้ามาร่วมบรรเลงประกอบด้วย กลองชุด และกีตาร์เบส เพื่อเพิ่มอรรถรสของวงโหวดให้แตกต่างจากวงพื้นบ้านอื่น ๆ

บทเพลงที่ใช้ในการบรรเลงของวงโหวด ปี พ.ศ. 2563 - 2566 มีดังนี้ 1) บทเพลงส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดร้อยเอ็ด 2) ลายเพลงพื้นบ้านอีสาน (ลายบังคับ) คือ ลายสวนน้อยหยิกแม่ 3) บทเพลงเทิดพระเกียรติ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี 4) ลายเพลงบรรเลงเปิดวง 5) บทเพลงออนซอนหอโหวด 101 และ 6) บทเพลงเกี่ยวกับความเชื่อ ประเพณี ฮีต 12 เป็นการเลือกบทเพลงที่เหมาะสมกับนักดนตรี ที่ได้แสดงออกถึงทักษะการบรรเลง นักร้องได้ถ่ายทอดเทคนิควิธีการขับร้องอย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: วงโหวด, ลักษณะเฉพาะทางดนตรี, บทเพลง

Abstract

Research on the musical characteristics of Voat bands in Roi Et Province The objectives are to 1) study the musical characteristics of the Voat band in Roi Et Province and 2) study the songs used in the Voat band performance. The results of the study found that Musical characteristics of the Voat band It presents the style of the band and

ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2568

the characteristics of the songs in an applied way. Change according to the era It consists of 2 groups of musical instruments: the group of melodic instruments, namely the Voat, khaen, harp, Isaan fiddle, and bass harp. The group of rhythmic instruments includes the tail drum, the Isaan tambourine drum, the armor, the cymbal, the large cymbal, and the small cymbal. In addition, the voting circle has been improved to be more modern and interesting. By bringing in western musical instruments to play, including a drum set and bass guitar, to add to the experience of the Voat band, making it different from other folk bands.

Songs used in the performance of the Voat band in the years 2020 - 2023 are as follows: 1) Songs to promote tourist attractions in Roi Et Province 2) Isaan folk song pattern (Bangchan pattern) which is the pattern of a little girl pinching her mother 3) Song honoring His Majesty the King. His Royal Highness Prince Kanitthathirachao Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn Princess Maha Chakri Sirindhorn 4) the theme of the band's opening song, 5) the Onson Hor Vot song 101 and 6) the song about beliefs and traditions, Heat 12. It is the selection of songs that are appropriate for the musician. who have shown off their playing skills The singer has conveyed proper singing techniques.

Keywords: Vote Band, Musical Characteristics, Songs

บทนำ

ดนตรีเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่มนุษย์ได้สร้างและพัฒนาขึ้นมาทีละน้อยจนในที่สุดได้กลายเป็นสิ่งสำคัญส่วนหนึ่งของชีวิตอันที่จริงมนุษย์ที่เกิดขึ้นมานั้นทุกคนมี

จังหวะดนตรีอยู่ในตัวพร้อมมาแล้วตั้งแต่ต้น นั่นคือการเต้นของหัวใจ มนุษย์มีเสียงที่เกิดจากปอดหลอดลมกล่องเสียงและรู้จักใช้อวัยวะเช่น ปากจมูกลิ้น ลำคอ ทำให้เสียงนั้นเปลี่ยนแปลงจนกลายเป็นเสียงต่าง ๆ กลายเป็นเสียงที่ทำให้เกิดทั้งอำนาจการสื่อความหมายแสดงเจตนาอารมณ์ความรู้สึกและก็คือดนตรีในมนุษย์ที่พระเจ้าประทานมา แต่ความสามารถของมนุษย์ที่จะผลิตเสียงดนตรีจากตัวเองนั้นค่อนข้างจำกัดมนุษย์จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างเครื่องเสียงอย่างอื่นเพิ่มอีกเพื่อใช้ตามความประสงค์ (พูนพิศ อมาตยกุล, 2535)

ดนตรีเป็นผลงานที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์ ซึ่งประกอบด้วยจินตนาการและเอกลักษณ์ อันส่งผลต่อการบรรยายอารมณ์ความรู้สึก และสะท้อนภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ แบบแผนพฤติกรรมในสังคม ตลอดจนอธิบายความหมายในลักษณะนามธรรมออกมาเป็นเสียงดนตรี ผ่านการร้อยเรียงเสียงสูงต่ำและการใช้ความสั้นยาวของจังหวะ ในที่สุดเมื่อผลงานดนตรีได้รับการยอมรับจากสังคมจึงเกิดการถ่ายทอดบทเพลงต่อ ๆ กันไป กลายเป็นวัฒนธรรมการแสดงและวัฒนธรรมการสืบทอดความรู้ในเรื่องดนตรีอย่างเป็นระบบ แต่ละท้องถิ่นมีดนตรีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะซึ่งสามารถบ่งบอกเรื่องราววิถีการดำรงชีพของผู้คนในสังคมได้เป็นอย่างดี (บุษกร บิณฑสันต์ และชาคม พรประสิทธิ์, 2553) และดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและวัฒนธรรมของมนุษย์มาตั้งแต่เกิด และยังดำเนินความสัมพันธ์กับชีวิตมาตลอด ดนตรีจึงเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต จนยากจะแยกออกจากกันได้ เพราะอาจจะถือได้ว่าศิลปะดนตรีนั้น เป็นปัจจัยที่ห้าของมนุษย์ ที่สร้างดนตรีขึ้นเพื่อระบายความคิด ความรู้สึก หรือสร้าง มโนภาพ และประสบการณ์จริง ซึ่งอาจเป็นความสุขหรือความทุกข์ ด้วยเหตุนี้จึงสร้างศิลปะขึ้นมาเพื่อชีวิต ดนตรีจึงเป็นศิลปะที่สร้างขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ดนตรีนั้นยังเกี่ยวข้องกับสังคมในแต่ละท้องถิ่น เรียกว่าดนตรีพื้นบ้านหรือดนตรีพื้นเมือง ซึ่งเป็นการถ่ายทอดสืบเนื่องกันมาของชาวบ้านที่ประกอบพิธี ต่าง ๆ ดนตรีจึงมีความสัมพันธ์ต่อวิถีชีวิตของชาวบ้าน ทั้งในด้านบันเทิงใจของคนในสังคม ในด้านการผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยจากการทำงาน และในด้านการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และพิธีกรรมที่เกิดในช่วงชีวิตของชาว

บ้านจะสะท้อนความคิดสร้างสรรค์ของบุคคลหรือกลุ่มชนในระยะเวลาต่าง ๆ ซึ่งแต่ละกลุ่มชนยังรักษาไว้และนิยมเล่นกันในปัจจุบันอย่างเช่น ดนตรีพื้นบ้านอีสาน (หิรัญ จักรเสน, 2560)

ดนตรีพื้นบ้านเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมที่สอดแทรกความรู้ด้านต่าง ๆ ที่เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้านและสะท้อนสภาพสังคมวัฒนธรรมของชาวบ้านได้มากที่สุด ดนตรีพื้นบ้านจึงถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง ที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของแต่ละชุมชนแต่ละเผ่าพันธุ์ ในอดีตดนตรีพื้นบ้านถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตของชาวบ้านเพราะบริบทต่าง ๆ ของดนตรีพื้นบ้านไม่ว่าจะเป็นเนื้อร้องท่วงทำนองสำเนียงและเครื่องดนตรีล้วนแต่สร้างขึ้นจากบริบทของสังคมนั้น ดนตรีพื้นบ้านจึงเปรียบเสมือนแก่นแท้เกี่ยวกับชีวิตของชาวบ้านเพราะดนตรีพื้นบ้านเป็นดนตรีที่สร้างขึ้นโดยชาวบ้านองค์ประกอบต่าง ๆ ของดนตรีพื้นบ้านจึงมักจะสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านเสมอ (ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์, 2535) คนอีสานมีการใช้เครื่องดนตรีเล่นในโอกาสต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นงานบุญ หรือเล่นเพื่อการผ่อนคลาย ให้มีความสุข มีการนำเครื่องดนตรีที่มีอยู่ในชุมชนออกมาเล่น

สำหรับเครื่องดนตรีที่ถือว่ามีความสำคัญต่อชุมชนชาวจังหวัดร้อยเอ็ดมากที่สุดได้แก่ แคนและโหวด ในฐานะที่มีการผลิตและการจำหน่ายสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างถาวรและมั่นคง ส่วนโหวदनั้นสำคัญในฐานะที่เป็นเครื่องดนตรีที่ได้รับการพัฒนามาจากเครื่องเล่นของเด็กมาเป็นเครื่องดนตรีที่มีโทนเสียงครบทั้งเจ็ดเสียงโดยชาว อำเภอนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด จนกลายเป็นเครื่องดนตรีที่มีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วโลกและสามารถบรรเลงผสมกับเครื่องดนตรีอื่นได้อย่างกลมกลืนและมีเอกภาพ (ปภินกวิวัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด, 2553)

โหวด จากของเล่นเด็กเลียงควายถูกพัฒนาจนมีชื่อเสียงไปทั่วประเทศ นอกจากจะเป็นเครื่องดนตรีที่เล่นในวงดนตรีพื้นบ้านแล้ว ยังถูกพัฒนานำไปบันทึกเสียงห้องอัดเพลงลูกทุ่งหลายบทเพลง และในวงการภาพยนตร์ เสียงโหวดยังเข้าไปสอดแทรกในภาพยนตร์เรื่องต่าง ๆ เพื่อสร้างอารมณ์สุนทรีให้กับผู้ชม ถือได้ว่าโหวดเป็นเครื่องดนตรีที่สำคัญอีกชิ้นหนึ่ง ที่มีเสน่ห์ในตัวของมันเอง สามารถบรรเลงเดี่ยว

ได้อย่างไพเราะและเครื่องดนตรีโหวดเอง ยังมีกายภาพที่ความงามทางด้านลักษณะรูปร่างของโหวด ที่ใช้วัสดุจากธรรมชาติ คือไม้ไผ่เหี้ย ขี้สูดหรือขันทรง มาประกอบเข้ากันในรูปแบบต่าง ๆ เช่น โหวดกลม โหวดแปง และโหวดแงว ความสุนทรีย์ของโหวดที่เกิดจากเสียง รูปลักษณ์ที่น่าสนใจได้เข้าไปซึมซับในสายเลือดคนอีสานเมื่อได้ฟังเสียงโหวด จะทำให้นึกถึงแผ่นดินอีสาน

วงโหวดเป็นวงดนตรีพื้นบ้าน ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2511 บ้านเลขที่ 1 หมู่ 10 ตำบลหนองพอก อำเภอนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด แรกเริ่มมีสมาชิกวงในขณะนั้นจำนวน 4 คน ได้แก่ นายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ นายสายัญ ชอบบุญ นายสมเจตน์ ศรีระมย์ และนายจำลอง พันธุ์สีมา โดยมีนายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ เป็นหัวหน้าคณะเครื่องดนตรีในวงประกอบด้วย โหวด พิณ แคนและกลอง บทบาทของวงโดยทั่วไปเป็นการบรรเลงดนตรีในหมู่บ้านหรืองานวัด สมาชิกในชุมชนให้ความสนใจเป็นอย่างมาก นายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ จึงมีแนวคิดอยากตั้งชื่อวงดนตรีพื้นบ้านเป็นของตนเอง เพื่อให้มีชื่อเรียกที่จดจำได้ง่ายและมีความหมายเป็นเอกลักษณ์

ปรากฏการณ์ของวงโหวดในปัจจุบันกำลังได้รับความนิยมในวงการการศึกษา ผู้บริหารหลาย ๆ โรงเรียนในจังหวัดร้อยเอ็ดให้ความสำคัญกับการจัดตั้งวงดนตรีโหวด มีการสร้างสรรค์งานใหม่ขึ้นมากมาย แต่จากการสร้างงานใหม่นี้ จะนำมาซึ่งแนวทางการพัฒนางโหวดในอนาคต เพื่อเป็นการรักษาเอกลักษณ์ของการแสดงที่เป็นแก่นแท้ของวงโหวดทั้งในอดีตและปัจจุบัน รวมทั้งการคิดงานใหม่เพื่อเป็นการพัฒนาศิลปะการแสดง เนื่องจากว่าการแสดงวงโหวดในช่วงก่อกำเนิดกับการแสดงวงโหวดในปัจจุบันมีความแตกต่าง และเปลี่ยนแปลงไปมาก ตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี นโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวข้องทั้งทางด้านการศึกษาและด้านอื่น ๆ ที่สำคัญคือวัฒนธรรมจากภายนอก ทั้งวัฒนธรรมตะวันตกและวัฒนธรรมอื่น ๆ

ปัจจุบันจังหวัดร้อยเอ็ดได้ยกให้เครื่องดนตรีโหวดเป็นเครื่องดนตรีประจำจังหวัด และยังมีการสร้างหออโหวดเป็นจุดเด่นสำคัญของจังหวัด จนทำให้คนทั่วโลกได้รู้ว่าเครื่องดนตรีโหวด เป็นเครื่องดนตรีที่สำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับองค์การบริหาร

ส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ได้เล็งเห็นความสำคัญของวงโหวด จนมีการจัดแข่งขันวงโหวดเป็นการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมวงโหวด และสืบสานให้เป็นที่ยุติของทุกคนทั่วไปมากยิ่งขึ้น ซึ่งอาจจะบอกได้ว่าการแข่งขันวงโหวด มีเพียงที่เดียวคือที่จังหวัดร้อยเอ็ดเท่านั้น โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ได้จัดการประกวดวงโหวดมาแล้ว 4 ครั้ง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563- 2566 และเป็นการแข่งขันชิงถ้วยพระราชทานจากสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ถึง 3 ปี ซึ่งถือได้ว่าวงโหวดเป็นวงดนตรีพื้นบ้านอีสานที่เกิดขึ้นในจังหวัดร้อยเอ็ด มีพัฒนาการ การสร้างตัวตนของวงโหวดให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น โดยจังหวัดร้อยเอ็ด ได้เล็งเห็นความสำคัญที่จะส่งเสริมโหวด ให้ผู้คนได้เห็นถึงศักยภาพทางดนตรีโหวด ในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีความแปลกใหม่และปรับตัวตามยุคสมัย (ฉันทน์ ดิษเจริญ, 2567)

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษา ปรากฏการณ์ปรับเปลี่ยนของวงโหวดในจังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีลักษณะเฉพาะของวงโหวดทั้งด้านเครื่องดนตรีและรูปแบบวง ตลอดจนบทเพลงที่ใช้บรรเลง อีกทั้งรูปแบบการนำเสนอการแสดงที่เป็นลักษณะเฉพาะทางดนตรีของวงโหวดในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยจังหวัดร้อยเอ็ดส่งเสริมให้มีความสำคัญของเครื่องดนตรีโหวดให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะเฉพาะทางดนตรีของวงโหวดในจังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาบทเพลงที่ใช้ในการบรรเลงของวงโหวด

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

ในการศึกษาวิจัยเรื่องลักษณะเฉพาะทางดนตรีของวงโหวดในจังหวัดร้อยเอ็ดนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงลักษณะเฉพาะทางดนตรีของวงโหวดใน ประเด็นเครื่องดนตรีและรูปแบบวงดนตรี และศึกษาบทเพลงที่ใช้ในการบรรเลงของวงโหวด

2. ขอบเขตพื้นที่วิจัย

พื้นที่ที่ทำการวิจัย คือ วงโหวดในจังหวัดร้อยเอ็ด ที่ชนะเลิศอันดับ 1 ในปี พ.ศ. 2563 - 2566 ได้แก่ วงเพชรพลาญชัย และวงแสนล้านช้าง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาลักษณะเฉพาะทางดนตรีของวงโหวดในจังหวัดร้อยเอ็ด และบทเพลงที่ใช้บรรเลงในวงโหวด ผู้วิจัยได้ใช้วิธีดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1) แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interviews) เพื่อใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้กลุ่มผู้ปฏิบัติกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป ซึ่งกำหนดตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้

แบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) เพื่อใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้กลุ่มผู้ปฏิบัติกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป เพื่อค้นหาประเด็นที่นอกเหนือจากกรอบที่ตั้งไว้

1.2) แบบสังเกต (Observation) เป็นแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ใช้กับกลุ่มผู้รู้และกลุ่มผู้ปฏิบัติเป็นการสังเกตสภาพทั่วไป และเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแสดง หรือการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับโหวด

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

2.1) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือจากหนังสือการวิจัยเบื้องต้นของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2543) และเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

กำหนดขอบข่ายและสร้างแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างให้ครอบคลุมความมุ่งหมายของการวิจัยและนิยามศัพท์เฉพาะ

2.1.1) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้แก่

1. อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมศิลป์ (ศิลปินแห่งชาติ)
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หิรัญ จักรเสน
3. อาจารย์ ดร.คำล่ำ มุสิกกา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง

และให้ข้อเสนอแนะ

2.1.2) ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.1.3) จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2.2) แบบสังเกตชนิดไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

2.2.1) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือจากหนังสือการวิจัยเบื้องต้นของ บุญชม ศรีสะอาด (2543) และเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

2.2.2) กำหนดขอบข่ายและสร้างแบบสังเกตฉบับร่างให้ครอบคลุมความมุ่งหมายของการวิจัยและนิยามศัพท์เฉพาะ

2.2.3) จัดพิมพ์แบบสังเกตฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 รวบรวมข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Study) ประกอบด้วย

1. องค์ความรู้เกี่ยวกับดนตรีอีสาน
 - 1.1 ลักษณะของดนตรีพื้นบ้านอีสาน
 - 1.2 เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน
 - 1.3 วงดนตรีพื้นบ้านอีสาน

2. องค์ความรู้เกี่ยวกับโหวด
 - 2.1 ประวัติความเป็นมาและความเชื่อ
 - 2.2 การพัฒนาโหวดมาเป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน
 - 2.3 รูปแบบของโหวดและลักษณะทางกายภาพ
3. องค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาการวงโหวด
 - 3.1 ประวัติและความเป็นมาของวงโหวด
 - 3.2 พัฒนาการของวงโหวด
4. บริบทพื้นที่วิจัย
5. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 ทฤษฎีมานุษยดนตรีวิทยา
 - 5.2 แนวคิดการสร้างสรรค์ดนตรี
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

3.2 รวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Study) การวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลภาคสนามเป็นหลัก ประกอบด้วย

1) วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

1.1 จะใช้การสัมภาษณ์ (Interview) โดยผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interviews) และ แบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) เพื่อใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้ซึ่งเป็นนักวิชาการดนตรีพื้นบ้านจำนวน 3 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติซึ่งเป็นผู้ควบคุมวงโหวด จำนวน 2 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไปซึ่งเป็นกลุ่มผู้ชมผู้ฟัง จำนวน 5 คน เพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะทางดนตรีของวงโหวดในจังหวัดร้อยเอ็ด และบทเพลงที่ใช้บรรเลงในวงโหวด

1.2) การสังเกต (Observation) ใช้การสังเกตกระบวนการสร้างสรรค์บทเพลง การฝึกซ้อมการแสดง การถ่ายทอด ตลอดจนการนำเสนอลงการแสดงของวงโหวดในการประกวดวงโหวด โดยใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - Participatory Observation)

2) การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1) นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเครื่องมือต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย การสัมภาษณ์การสังเกต ตรวจสอบความถูกต้องตามประเด็นที่วางไว้หากพบว่าข้อมูลไม่สมบูรณ์จะเก็บข้อมูลตามความเหมาะสม

2.2) นำข้อมูลที่รวบรวมไว้สังเคราะห์จำแนกหมวดหมู่ตามกลุ่มตัวอย่างและประเภทของข้อมูลที่กลั่นกรองจากเครื่องมือ

2.3) สรุปข้อมูลของแต่ละประเภทเครื่องมือ เพื่อการสังเคราะห์ข้อมูล

3) การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลตามการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

3.1) วิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัย โดยแยกวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Descriptive Analysis)

3.2) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ใช้วิธีตรวจสอบแบบ 3 เสา (Methodological Triangulation) และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยวิธี Investigator Triangulation โดยนำข้อมูลที่ศึกษาได้ไปสอบถามผู้ให้ข้อมูลอีกครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตามจริง

4. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพ ประมวลผลให้ตรงตามความมุ่งหมายที่วางไว้ เป็นลักษณะการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis) เพื่อให้เห็นองค์ประกอบของเนื้อหาตามวัตถุประสงค์

ผลการวิจัย

ลักษณะเฉพาะทางดนตรีของวงโหวดในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อให้เห็นประเด็นของการศึกษาแต่ละหัวข้อตาม que ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ดังนี้

1. ลักษณะเฉพาะทางดนตรีของวงโหวดในจังหวัดร้อยเอ็ด

1.1 วงดนตรีและเครื่องดนตรี

วงดนตรีและเครื่องดนตรีเป็นรูปแบบการผสมวงเฉพาะเครื่องดนตรีพื้นบ้าน เรียกว่า “รูปแบบพื้นบ้านดั้งเดิม” ซึ่งวงโหวดในรูปแบบดังกล่าวนี้เป็นการรักษารูปแบบของเครื่องดนตรีและลักษณะของเพลงให้เป็นแบบดั้งเดิม เนื่องจากปัจจุบันยังมีกลุ่มผู้ฟังที่มีความนิยมในการฟังในรูปแบบนี้ และเพื่อเป็นการสืบทอดลักษณะเฉพาะทางดนตรีของวงโหวดในจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วยเครื่องดนตรี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเครื่องดำนันทนอง ได้แก่ โหวด แคน พิณ ซออีสาน และพิณเบส ส่วนกลุ่มเครื่องประกอบจังหวะ ได้แก่ กลองหาง กลองรำมะนาอีสาน กราะฉิ่ง ฉาบใหญ่ และฉาบเล็ก นอกจากนี้วงโหวดยังมีพัฒนาที่ตีมาเป็นลำดับ เริ่มมีการปรับปรุงให้มีความเหมาะสมและน่าสนใจเพิ่มมากขึ้น โดยมีการปรับเปลี่ยนจำนวนเครื่องดนตรีโหวดให้มีการบรรเลงที่แตกต่างไปตามจินตนาการของการประสมวงนั้น ๆ เพื่อเพิ่มอรรถรสของวงโหวดให้แปลกจากวงพื้นบ้านอื่น ๆ อีกทั้งยังส่งต่อสภาพจำของวงโหวดที่ทุกคนสามารถจดจำได้เมื่อเห็นการแสดงของวงโหวด ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ใหม่ของวงโหวดในจังหวัดร้อยเอ็ด

1.2 รูปแบบวงโหวด

รูปแบบการรวมวงของวงโหวดตั้งแต่ปี พ.ศ.2563 - 2566 ของวงเพชรพลอยชัยและวงแสนล้านช้าง มีรูปแบบของวงโหวดที่ถูกพัฒนาตามเกณฑ์การประกวดของแต่ละปี ประกอบด้วยนักดนตรี นักร้อง นางโห นางเกราะ และนักแสดงประกอบ สามารถบริหารสมาชิกในวงอย่างอิสระและมีความเหมาะสม เครื่องดนตรีในวงโหวด ประกอบไปด้วย โหวด แคน พิณโปร่ง ไหซองหรือพิณเบส กลองหาง กลองรำมะนาอีสาน กราะฉิ่ง ฉาบเล็ก และฉาบใหญ่ ในการประกวดพบว่าเกณฑ์การประกวดไม่ได้กำหนดจำนวนเครื่องดนตรี แต่กำหนดจำนวนนักดนตรีแทน นอกจากนี้ยังพบว่าอนุญาตให้ใช้เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของชุดการแสดง อาทิเช่น ปี่อ้อ ปี่สโน ซออีสาน โปงกลาง กองเพล และสังข์ เป็นต้น ส่วนในเรื่องของเครื่องดนตรีที่ใช้ในการประกวดทุกชนิด ไม่ให้ใช้เครื่องช่วยแต่งเสียง

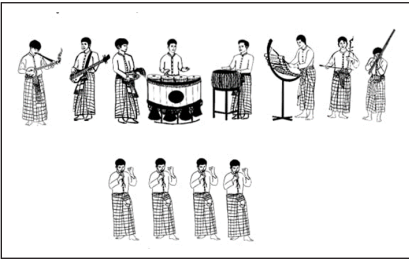
และไม่ใช่เครื่องดนตรีสากลร่วมบรรเลง รูปแบบวงโหวดที่พบมีทั้งหมด 4 รูปแบบ ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 รูปแบบวงเพชรพลาญชัย
ปี พ.ศ. 2563

ภาพประกอบที่ 2 รูปแบบวงเพชรพลาญชัย
ปี พ.ศ. 2564

ภาพประกอบที่ 3 รูปแบบวงเพชรพลาญชัย
ปี พ.ศ. 2565

ภาพประกอบที่ 4 รูปแบบวงแสนล้านช้าง
ปี พ.ศ. 2566

รูปแบบวงเพชรพลาญชัย ปี พ.ศ.2563

1. นักดนตรี นักร้อง ไม่น้อยกว่า 10 คน แต่ไม่เกิน 15 คน
2. วงโหวด ประกอบด้วยเครื่องดนตรี และนักร้อง ซึ่งเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานโนวแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ เครื่องดนตรีกลุ่มดำเนินทำนอง และเครื่องดนตรีกลุ่มประกอบจังหวะ

เครื่องดนตรีกลุ่มดำเนินทำนอง ได้แก่ โหวดอย่างน้อยจำนวน 4 ตัว แคน 1 ตัว พิณ 1 ตัว ซออีสาน 1 ตัว และพิณเบส 1 ตัว หรือโหซอ

เครื่องดนตรีกลุ่มประกอบจังหวะ ได้แก่ กลองหาง กลองรำมะนาอีสาน กราะ ฉิ่ง ฉาบใหญ่ และฉาบเล็ก

ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2568

รูปแบบวงเพชรพลาญชัย ปี พ.ศ.2564

1. นักดนตรี 20 คน นักร้อง นางเกราะ นางไห นักแสดงประกอบ ไม่น้อยกว่า 30 คน แต่ไม่เกิน 50 คน

2. วงดนตรีพื้นบ้านอีสานประเภทวงโหวด ต้องประกอบด้วยเครื่องดนตรีและนักร้อง ซึ่งเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานในวงแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ เครื่องดนตรีกลุ่มดำเนินทำนอง และเครื่องดนตรีกลุ่มประกอบจังหวะ

เครื่องดนตรีกลุ่มดำเนินทำนอง ได้แก่ โหวดจำนวน 12 ตัว แคน 1 ตัว พิณ 1 ตัว พิณเบส 1 ตัว โปงลาง 1 ราง และซอ 1 ตัว

เครื่องดนตรีกลุ่มประกอบจังหวะ ได้แก่ กลองหาง กลองรำมะนาอีสาน เกราะ ฉิ่ง ฉาบใหญ่ ฉาบเล็ก และไหซอง

รูปแบบวงเพชรพลาญชัย ปี พ.ศ.2565

1. นักดนตรี 12 คน นักร้อง 2 คน

2. วงดนตรีพื้นบ้านอีสานประเภทวงโหวด ต้องประกอบด้วยเครื่องดนตรีและนักร้อง ซึ่งเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานในวงแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ เครื่องดนตรีกลุ่มดำเนินทำนอง และเครื่องดนตรีกลุ่มประกอบจังหวะ

เครื่องดนตรีกลุ่มดำเนินทำนอง ได้แก่ โหวดจำนวน 4 ตัว แคน 1 ตัว พิณ 1 ตัว พิณเบส 1 ตัว โปงลาง 1 ราง และซอ 1 ตัว

เครื่องดนตรีกลุ่มประกอบจังหวะ ได้แก่ กลองหาง กลองรำมะนาอีสาน เกราะ ฉิ่ง ฉาบใหญ่ ฉาบเล็ก และไหซอง

รูปแบบวงแสนล้านช้าง ปี พ.ศ.2566

วงดนตรีพื้นบ้านอีสานประเภทวงโหวด ต้องประกอบด้วยเครื่องดนตรีและนักร้อง ซึ่งเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานในวงแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ เครื่องดนตรีกลุ่มดำเนินทำนอง และเครื่องดนตรีกลุ่มประกอบจังหวะ

เครื่องดนตรีกลุ่มดำเนินทำนอง ได้แก่ โหวดจำนวน 4 ตัว แคน 1 ตัว พิณ 1 ตัว พิณเบส 1 ตัว และซอ 1 ตัว

ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2568

เครื่องดนตรีกลุ่มประกอบจังหวะ ได้แก่ กลองหาง กลองรำมะนาอีสาน เกราะ ฉิ่ง ฉาบใหญ่ ฉาบเล็ก และโหซ่ง

วงโหวดในจังหวัดร้อยเอ็ด ต่างต้องโชว์ความโดดเด่นของวงโดยการบรรเลงที่เน้นไปที่เครื่องดนตรีโหวด ในแต่ละปีจะมีการใช้โหวดในจำนวนที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งความแตกต่างของวงโหวดจะเห็นได้ชัดเจนถึงการประสมวงให้เป็นเอกลักษณ์เฉพาะจังหวัดร้อยเอ็ด คือ เครื่องดนตรีโหวดจะต้องผู้นำ

2. บทเพลงที่ใช้ในการบรรเลงของวงโหวด

บทเพลงที่ใช้บรรเลงเป็นองค์ประกอบสำคัญ ที่ทำให้วงโหวดมีแนวทางในการบรรเลงในแบบฉบับของตน ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ บทเพลงที่ใช้บรรเลงในวงโหวดสามารถแยกออกได้ 3 กลุ่ม คือ เพลงบรรเลงเดี่ยว (ลายเดี่ยว) ได้แก่ ลายสาวน้อยหยิกแม่ และลายสุดสะแนน เพลงบรรเลงประกอบการขับลำ ได้แก่ ลายภูไท และลายเต้ย นอกจากนี้ยังมีเพลงบรรเลงประกอบการแสดงอีกด้วย ได้แก่ ลายลมพัดพร้าว ลายลมพัดไผ่ และลายสาวคอยอ้าย

ปรากฏการณ์ลักษณะเฉพาะทางดนตรีของวงโหวดในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่ามีรายการประกวดวงโหวดตั้งแต่ปี พ.ศ.2563 - 2566 พัฒนาเป็นลำดับอย่างต่อเนื่อง ได้รับการสนับสนุนจากจังหวัดร้อยเอ็ด ร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด และเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด เพื่อเป็นการบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น นอกจากนี้ยังเป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมให้วงโหวดเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ทั้งนี้เพื่อให้เด็ก เยาวชนและประชาชน ได้มีโอกาสแสดงความรู้ความสามารถในการแสดงออกทางด้านดนตรีพื้นบ้าน และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ อันจะเกื้อหนุนให้เป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคม ตลอดจนได้เป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดร้อยเอ็ดอันจะนำไปสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

การอนุรักษ์บทเพลงที่ใช้บรรเลงในการประกวดที่ถือว่าเป็นเพลงบังคับ จากการศึกษาพบว่า ลายเพลงพื้นบ้านอีสาน (ลายบังคับ) โดยมีตัวเลือก 2 ลาย คือ ลายสาวน้อยหยิกแม่ และลายสุดสะแนน แต่ลายสาวน้อยหยิกแม่ จะเป็นลายที่วง โห่ดทุวงเลือกบรรเลง นอกจากนี้ยังพบอีกว่าในการประกวดวงโห่ด ปี พ.ศ. 2565 - 2566 ในเกณฑ์การประกวดบังคับลายสาวน้อยหยิกแม่เท่านั้น จึงถือได้ว่าลายสาวน้อยหยิกแม่เป็นลายยอดนิยมในการบรรเลงโห่ด สมควรที่จะหาแนวทางในการอนุรักษ์ลายสาวน้อยหยิกแม่ เพื่อให้เป็นลายต้นแบบและให้จดจำในฐานะลายโห่ดทั้งในอดีตและปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีอีกหนึ่งบทเพลงที่จังหวัดร้อยเอ็ด พยายามผลักดันส่งเสริม สนับสนุน ตลอดจนการประชาสัมพันธ์เครื่องดนตรีโห่ดและห่อโห่ด 101 ให้เป็นที่รู้จักกันในวงกว้างผ่านบทเพลงออนซอนห่อโห่ด 101 การศึกษาวิจัยครั้งนี้เพื่อหาแนวทางในการอนุรักษ์เพลงที่ใช้บรรเลงในการประกวดวงโห่ด ในเรื่องโครงสร้างของเพลง โน้ตเพลง และเนื้อเพลง

การเลือกบทเพลงที่เหมาะสมกับการประกวด นักดนตรีได้แสดงออกถึงทักษะการบรรเลง นักร้องได้ถ่ายทอดเทคนิควิธีการขับร้องอย่างเหมาะสม บทเพลงที่ใช้บรรเลงมีทั้งรูปแบบดั้งเดิมและแบบประยุกต์ที่มีความทันสมัย นอกจากนี้ บทเพลงที่ใช้บรรเลงยังได้แสดงออกถึงความจงรักภักดี ต่อสถาบันพระมหากษัตริย์อีกด้วย ดังนั้น การรักษารูปแบบของบทเพลงที่ใช้ในการประกวดวงโห่ด จึงมีความจำเป็นที่ต้องระบุในเกณฑ์การประกวดทุกปี เพื่อเป็นแนวทางในการอนุรักษ์บทเพลงที่ใช้ในการประกวด ให้เป็นมาตรฐานของวงโห่ดในปัจจุบันและอนาคต

ในการศึกษาบทเพลงที่ใช้ในการบรรเลงของวงโห่ด ปี พ.ศ. 2563 - 2566 พบว่ามีการจัดการประกวดวงโห่ดของจังหวัดร้อยเอ็ด ร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด และเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด เกณฑ์การประกวดได้กำหนดบทเพลงที่ใช้บรรเลงเพื่อการประกวด ดังนี้

1. บทเพลงส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดร้อยเอ็ด มีการประพันธ์คำร้องและทำนองขึ้นใหม่ เพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดร้อยเอ็ด และให้มีเนื้อหาเกี่ยวกับโห่ด

2. ลายเพลงพื้นบ้านอีสาน (ลายบังคับ) คือ ลายสาวน้อยหยิกแม่ การเป่าโหวดลายสาวน้อยหยิกแม่ (ลายบังคับ) แนวคิดในการสร้างสรรค์ นำบทประพันธ์ “ลายสาวน้อยหยิกแม่” ของนายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ศิลปินแห่งชาติ มาเรียบเรียงใหม่ในรูปแบบร่วมสมัย และยังมีความเป็นเอกลักษณ์ของลายสาวน้อยหยิกแม่ แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการทั้งรูปแบบการบรรเลง และพัฒนาการของโหวดที่มีความร่วมสมัย มีความน่าสนใจ และได้สร้างสรรค์การแสดงประกอบโดยการแต่งกายของนักแสดงและนักดนตรี จะแต่งกายแบบชาวร้อยเอ็ดในช่วงปี พ.ศ. 2500

1) แร้งบันดาลใจ เดี่ยวโหวดลายสาวน้อยหยิกแม่ หรือ สาวสะกิดแม่ เป็นการเลียนแบบมาจากลายแคน ซึ่งบางลูกบางทำนอง โหวดไม่สามารถบรรเลงตามทั้งหมดได้ เนื่องจากโหวดเป็นเครื่องดนตรีที่มีห้าเสียง ท่านอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ จึงได้ดัดแปลงทางบรรเลงมาเป็นทางเฉพาะของโหวด ในสมัยโบราณเมื่อถึงฤดูหนาวชาวอีสานจะมีการลงช่วง (ลงลานทำงานร่วมกัน) ในตอนกลางคืนพ่อแม่ก็จะเปิดโอกาสให้ลูกสาวของตนลงมาทำงานใต้ถุนบ้านและไปลงช่วง เพื่อให้หนุ่มสาวได้พบปะพูดคุย ทำความรู้จักกัน ถือเป็นการเลือกคู่ครองไปในตัว ดังนั้นชายหนุ่มจะต้องทำให้ฝ่ายหญิงสนใจและเลือกตนเป็นคู่ครอง ชายคนใดที่มีความสามารถในการเล่นดนตรีก็จะได้เปรียบชายอื่นเป็นอย่างมาก เมื่อหญิงสาวเกิดความชอบพอในตัวชายหนุ่มจึงสะกิดแม่ของตนด้วยความชื่นมื่น เป็นนัยว่าชอบพอชายผู้นั้น

2) การประพันธ์ทำนอง ในการบรรเลงลายสาวน้อยหยิกแม่ หรือ สาวสะกิดแม่ เป็นการเลียนแบบมาจากลายแคน ซึ่งบางลูกบางทำนอง โหวดไม่สามารถบรรเลงตามทั้งหมดได้ เนื่องจากโหวดเป็นเครื่องดนตรีที่มีห้าเสียง ท่านอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ จึงได้ดัดแปลงทางบรรเลงมาเป็นทางเฉพาะของโหวด

3) โน้ตลายสาวน้อยหยิกแม่ วิธีการบรรเลงลายสาวน้อยหยิกแม่ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1) เริ่มจากลายอ่านหนังสือน้อยหรือโดยทั่วไปเรียกว่าเกริ่น และ 2) บรรเลงทำนองหลักของลายสาวน้อยหยิกแม่ ซึ่งสามารถอธิบายเป็นโน้ตได้ดังนี้

ทำนองเกริ่นลายอ่านหนังสือน้อย

---ม	รมชมตร	ดล-มตร	ตร ดล-ตร	-ช มม รดช	ช ลดล-ดช	ตรม-รดล	ลรดลด
ลม รม -ตร	ลด-รมช	ลม ชม-ร	ดล--ม	รมช ตร	ดล-ช ตร	ดล-ลตร	----
---ด	ชรมชม	----	----	---รดล	---ร	มชมช	-มรช-ดลด
---ร	มชมช	ลด-ลด ล	-ชลช	-มชม	-ลมช	ลด ลตร ด	-ลดล
-ชลช	-มชม	-- ลม	--ชม	-- ลม	--ชร	มชมช	---ร
มดล-ตร	-ตร-ตร	ตร--ด	---ล	----	----	----	----

หมายเหตุ การอธิบายสัญลักษณ์

ลด หมายถึง การเป่าโหวดลมเดียวในหนึ่งจังหวะให้ได้สองตัวโน้ต

ดรัม หมายถึง การเป่าโหวดลมเดียวในหนึ่งจังหวะให้ได้สามตัวโน้ต

ทำนองเดินลายสาวน้อยหยิกแม่

---ม	---ม	---ม	---ร	มชมร	มชมร	มชมล	----ล
----ล	----ช	ลดลช	ลดลช	ลดชล	----ล	-มชล	ดชดล
ชมชล	----ล	-มชล	ดชดล	ชมรม	-ช-ด	รรม	ชลดล
ชมรม	--ชร	มรดด	-ล-ม	รมชด	-ล-ม	รมชด	----ช
รมชม	-มชด	รมชม	ชลชม	รมชม	-ลชม	ชลชม	----ล
-มชล	ดรดม	ดลชล	----	-มชล	ดรดม	ดลชล	-ด-ม
--ดล	ดชดล	ชมรม	-ช-ด	รรม	ชลดล	ชมรม	-มชด
รมชร	----	-มชร	----	-มชร	--ชม	รมชร	-มรด
ลมตร	ชลดล	ชมตร	-มรด	ลตรม	-ลชม	รมชม	-มชด
รมชม	ชลดล	ชล-ล	--มร	--ดล	-ดมร	ดลชล	ดชดล
ชมชล	ดชดล	ชมรม	---ด	รมชม	ลมชร	มดลด	-ล-ม
รมชร	-ม-ล	ตร-ด	----ล	----	----	----	----

ปี พ.ศ. 2563 วงเพชรพลาญชัย

ใช้ผู้บรรเลงโหวดทั้งหมด 4 คน โดยมีหม่อโหวดที่บรรเลงเดี่ยวในลายนี้ทั้งหมด 2 คน ท่อนเกริ่นไม่มีการประสานเสียงคอร์ด เป็นการโชว์ความสามารถของ

ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2568

หมอโหวดอย่างเห็นได้ชัด พอเดินทางมาถึงช่วงกลางเพลง ได้มีการสับเปลี่ยนหมอโหวดเพื่อที่จะบรรเลงต่อจากหมอโหวดคนที่ 1 บรรเลงสักพักจึงกลับมาเป็นหมอโหวดคนเดิม และพบการ Unison เสียงโดยใช้โหวดทั้ง 4 ตัวในตอนจบการบรรเลง (ม /ร ช/ร ม/ล ด/ฯ)

ปี พ.ศ. 2564

หมอโหวดจำนวน 16 คน โดยท่อนเกริ่นจะใช้น้ำทองที่คล้ายกับต้นฉบับ แต่จะมีการเพิ่มสีสัน (Tone Color) ของตัวโน้ตเข้ามา คือมีการนำคอร์ดเข้ามาใช้ในโน้ตสุดท้ายของวรรคห้อง

ท่อนเดิน 1 ทำนองหลักใช้คอร์ดในการนับลงจังหวะ โดยใช้โน้ตเบ็ต 1 ชั้น 6 ตัว จึงนำเข้าสู่ท่อนบรรเลง มีการเพิ่มคอร์ดเข้ามาในโน้ตตัวสุดท้ายของห้อง โน้ตจังหวะตก กลุ่มโน้ตแรกของท่อนใหม่ และจังหวะรับตามผู้สร้างสรรค์เห็นสมควร

ปี พ.ศ. 2565

หมอโหวด 4 คน ท่อนเกริ่น ใช้การเกริ่นลักษณะการเดี่ยวประชัน บรรเลงคนละท่อนวรรค ไม่มีการประสานในโน้ตตัวสุดท้าย

ท่อนเดิน ในทำนองหลักมีการใช้คอร์ด โดยมีเครื่องดนตรีประเภทอื่นในการดำเนิน Progressive ที่เปลี่ยนไปจากเดิม (iii-IV-V-vi) และมีโหวดมารับคอร์ดในโน้ตสุดท้าย

หลังจากนั้นมีการเปลี่ยนบันไดเสียง เปลี่ยนลักษณะ Groove กลอง ใช้โน้ตตัวเบ็ต 1 ชั้นในการเปลี่ยนผ่านบันไดเสียง โดยใช้คอร์ด ii ของบันไดเสียงเดิม และใช้กระบวนการดังกล่าวในการเปลี่ยนบันไดเสียง และในการกลับมาบันไดเสียงต้นฉบับเดิม อีกทั้งยังเป็นการเปลี่ยนหมอโหวดที่เป็นผู้บรรเลง ซึ่งผู้บรรเลงจะมีบันไดเสียงเฉพาะตัวของตนเองด้วย มีการนำโน้ต 3 พยางค์มาช่วยในการเปลี่ยนบันไดเสียง ซึ่งโหวดหลักใช้ Semitone และเทคนิค Improvisation ใช้โหวดลูกที่เหลือบรรเลงเป็นลูกล่อ ลูกขัด โดยบรรเลงไปในลักษณะของคอร์ด Triads (จังหวะยกเบ็ต 1 ชั้น) เปลี่ยน Groove ของกลองเป็น Disco

ปี พ.ศ. 2566

ท่อนเกริ่นปกติทั่วไป ไม่พบการประสานเสียงหรือใช้คอร์ดในท่อนนี้ ใช้หม้อโหวด 2 คนในการบรรเลงเกริ่น ท่อนเดิน Progressive ที่แตกต่างจากปี 2565 คือ ใช้คอร์ด I-vi เพิ่มสัดส่วนของท่อนต้นเพลงโดยการเพิ่มโน้ตเพลง มีการเพิ่มคอร์ดท่อนบรรเลงหลังจากท่อน Disco (โน้ตตัวดำ 3 ตัว) พบการเปลี่ยนบันไดเสียง เปลี่ยนคนบรรเลง ไม่พบการใช้คอร์ดรองรับในโน้ตจังหวะตกตามห้องเพลงต่าง ๆ

3. บทเพลงเทิดพระเกียรติ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี การแสดงเทิดพระเกียรติสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นการสร้างสรรค์ของวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม มีแนวคิดและแรงบันดาลใจ เพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระวิริยะอุตสาหะบำเพ็ญพระราชกรณียกิจในการอนุรักษ์มรดกของชาติในสาขาต่าง ๆ คือ พุทธศาสนา ภาษาไทยและวรรณกรรม ประวัติศาสตร์และโบราณคดีงานช่าง สถาปัตยกรรมและดนตรีไทย พสกนิกรชาวไทยจึงได้สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงเป็นแบบอย่างที่ดี ที่มีพระราชกรณียกิจและพระราชจริยวัตรในด้านการอนุรักษ์มรดกของชาติ และได้เจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาท ในการสร้างสรรค์และธำรงมรดกของชาติ ให้ยั่งยืนตกทอดถึงลูกหลานไทยสืบต่อไป พระเกียรติคุณและพระราชกรณียกิจอันยิ่งใหญ่ ที่ได้ทรงบำเพ็ญและจารึกอยู่ในประวัติศาสตร์ของชาติไทยในด้านการอนุรักษ์มรดกของชาติมีมากมายนานัปการ ทรงปฏิบัติพระราชภารกิจทั้งปวง ด้วยพระปรีชาสามารถด้วยพระวิริยะอุตสาหะล้ำเลิศ อำนาจประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชนนานาประการ ในอันที่จะอนุรักษ์ไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมอันเป็นมรดกอันล้ำค่าของชาติ โดยมีเนื้อหาการประพันธ์คำร้องและทำนองขึ้นใหม่

4. บรรเลงเพลงออนซอนหอโหวด 101 การบรรเลงเพลงออนซอนหอโหวด การแสดงออนซอนหอโหวดร้อยเอ็ดเป็นการนำเพลงออนซอนหอโหวด

ร้อยเอ็ด ที่มีการแต่งคำร้องทำนองโดยครูสลา คุณวุฒิ นำมาใช้เป็นเพลงบังคับในการแข่งขัน ซึ่งเนื้อหาของบทเพลงเกี่ยวกับการสร้างหอโหวด ที่ถือได้ว่าเป็นเครื่องดนตรีประจำจังหวัดร้อยเอ็ด ที่คิดค้นขึ้นมาโดยครูทรงศักดิ์ ปทุมสินธุ์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้นำในการสร้างเครื่องดนตรีอีสานที่เรียกว่าโหวด อีกทั้งยังกล่าวถึงบุญประเพณี ที่ถือว่าเป็นบุญประเพณีประจำจังหวัดร้อยเอ็ด คือ บุญเดือนสี่หรือบุญผะเหวดและยังกล่าวถึงสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ สถานที่สำคัญภายในจังหวัดร้อยเอ็ด ในส่วนของการแสดงมีการใช้นักแสดงทั้งชายและหญิง นอกจากนี้ยังมีอุปกรณ์ประกอบฉากที่เป็นการจำลองหอโหวดมาสร้างเป็นฉากหลักประกอบการแสดง

เนื้อร้องเพลงออนซอนหอโหวด การประพันธ์คำร้องและทำนองเพลงออนซอนหอโหวด 101 โดย ครูสลา คุณวุฒิ ประพันธ์คำร้องและทำนอง และมีนายเรืองยศ พิมพ์ทอง เป็นผู้เรียบเรียงดนตรี ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับหอโหวด 101 ROI ET TOWER และสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ ๆ ในเมืองร้อยเอ็ดประกอบในเนื้อร้อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สูงเจินเทินอยู่กลางเดินหน้าบึงพลาญชัย

สืบสานตำนานวิหารไม้แห่งเมืองสาเกตนคร

คือหอโหวดสามสิบห้าชั้น

สูงร้อยเอ็ดเมตรเห็นแล้วสะออน

เป็นแลนด์มาร์คร้อยเอ็ดนคร

ที่ครูทรงศักดิ์คนร้อยเอ็ดคนเฮ็ดโหวดบันดาลใจ

ออนซอนเป็นตาละออนซอน (ซ้ำ)

สาเกตนครยุคนี้งามหลาย

มีหอโหวดสูงโจัดโจัดเทียมฟ้า

อยู่ทุ่งกุลาละยังนมเห็นได้

นี่ละคือเครื่องหมาย

นี่ละคือละแลนด์มาร์คแห่งใหม่ ของแผ่นดินอีสาน

สิบเอ็ดพักตู สิบแปดปองเอี่ยม ชาวเก่าแม่คันไค นั่นคือความหมายนครสาเกต

เมื่อคราวก่อนนั้น

มากินข้าวปุ้น เอาบุญผะเหวด คือร้อยเอ็ดในเมื่อวันวาน
 มื้อนี้ต้องเพิ่มคำขวัญ มื้อนี้ต้องเติมคำขวัญ ว่ามาชมหอโหวด ให้ได้ในชาตินี้
 สูง เงินเทิน สูง สูง สูง เงินเทิน ตระหง่านคู่เมืองร้อยเกินเอ้าบ้านนาเมืองอิหลี่
 อันเชิญพระพุทรมิ่งเมืองมงคล อันเชิญพระบรมสารี ประดิษฐานบนชั้นสูง
 ที่สี่ แผ่บารมีคุ้มครองพวกเฮา

ออนซอน เป็นตาละออนซอน (ซ้ำ) มาเบิ่งสาก่อนแล้วสิสะออนบ้านเฮา
 บรรจงสร้างจตุรรวมใจ แนมเห็นยามได้กะจูบใจจ้าวๆ
 คือจั่งได้ยินเสียงโหวดเบาๆ ที่บรรพชนเพิ่นคงช่วยกันเป่า กล่อมพวกเฮา
 ให้อยู่ดี

เพลงออนซอนหอโหวด นอกจากจะเป็นการประชาสัมพันธ์หอโหวด 101 แล้ว ยังเป็นการประกาศตัวที่จะเป็น HUB ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งจะเป็นศูนย์กลางด้านการท่องเที่ยว การค้า และการลงทุนในอนาคตอันใกล้นี้ อีกด้วย

5. ลายเพลงบรรเลงเป็ดวง เป็ดวงออนซอนหอโหวด เดิมโหวดเป็นของเล่นของคนอีสาน ถือเป็นการละเล่นอย่างหนึ่งของชาวอีสานดั้งเดิม ใช้เล่นในช่วงปลายฤดูฝนก่อนเก็บเกี่ยวข้าวนาปี โดยการแกว่งเล่นเหมือน “สนู” การแกว่งไม่จำเป็นต้องเทียบเสียงให้ได้ตามระบบเสียง ภาคอีสานเรียกการแกว่งโหวดว่า “แกวโหวด” วงโหวดเมืองแสนล้านช้าง ได้รับแรงบันดาลใจจากวิถีชีวิตและความเป็นมาของโหวดผ่านการเล่าเรื่องออกมาเป็นการแสดงเป็ดวง โดยนำการละเล่นแกวโหวด ผสมผสานกับการฟ้อนอีสาน ลายบรรเลงเป็ดวง เป็นลายดนตรีที่ได้เรียบเรียงและสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ทั้งจังหวะและทำนอง โดยมีแนวคิดและการสร้างสรรค์ บทเพลงจากลายเพลงลูกทุ่งอีสาน เพื่อให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ของลายบรรเลงในวงดนตรีพื้นบ้านอีสาน ทำให้เกิดความสุขสนุกสนานและเข้าถึงได้ง่าย โดยใช้แนวการบรรเลงแบบประสานของเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน เพื่อให้เกิดมิติในการบรรเลงดนตรี ประกอบกับการแสดงของนักแสดงที่มีความแปลกใหม่

6. บทเพลงเกี่ยวกับความเชื่อ ประเพณี ฮีต 12 มีการประพันธ์คำร้องและทำนอง ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อ ประเพณี ฮีต 12 เป็นการแสดงวิถีชีวิต ชุมชน อภิญา มหาชาติชาดก กษัตริย์คีนนคร แนวคิดในการสร้างสรรค์เกี่ยวกับประเพณี ฮีต 12 ตามวิถีวัฒนธรรมของชาวอีสาน โดยนำบุญผะเหวดมาเป็นแรงบันดาลใจแรก กล่าวคือบุญผะเหวด จัดอยู่ในฮีตที่ 4 หรือ บุญเดือนสี่ คำว่า “ผะเหวด” เป็นภาษาอีสาน มีที่มาจากงานประเพณีพระเวสสันดรชาดกในภาษาภาคกลาง หรืองานบุญมหาชาติ ที่เป็นพระนามขององค์สัมมาสัมพระพุทธเจ้าในชาติสุดท้ายก่อนที่พระองค์จะประสูติเป็นเจ้าชายสิทธัตถะและตรัสรู้ด้วยพระองค์เอง เป็นศาสดาของศาสนาพุทธ พระเวสสันดร ถือว่าเป็นชาติที่สำคัญยิ่งเนื่องจากเป็นชาติที่พระองค์ได้บำเพ็ญทานบารมีอย่างใหญ่หลวง บุญผะเหวดร้อยเอ็ดเป็นงานบุญอันเก่าแก่ที่อยู่คู่กับชาวร้อยเอ็ดมานานกว่า 100 ปี การจัดงานบุญผะเหวดของชาวร้อยเอ็ดนั้น มีความเชื่อกันว่าหากได้ฟังเทศน์บุญผะเหวดครบ 13 กัณฑ์ จบภายในวันเดียวและจัดพิธีตั้งเครื่องคาย (บูชา) ได้ถูกต้อง อาณิสสจะดลบันดาลให้ไปเกิดในศาสนาของพระศรีอริยเมตไตร ซึ่งเป็นดินแดนแห่งความสุขสงบ จึงได้หิวยกประเพณีบุญผะเหวดมาสร้างสรรค์การแสดงประกอบการบรรเลงวงโหวด ในชุด อภิญา มหาชาติชาดก กษัตริย์คีนนคร มีการประพันธ์คำร้องและทำนองขึ้นใหม่

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องลักษณะเฉพาะทางดนตรีของวงโหวดในจังหวัดร้อยเอ็ด สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ลักษณะเฉพาะทางดนตรีของวงโหวด มีรูปแบบของเครื่องดนตรีและลักษณะของเพลงเป็นแบบประยุกต์ ปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย เพื่อเป็นการสืบทอดลักษณะเฉพาะทางดนตรีของวงโหวดในจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วยเครื่องดนตรี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเครื่องดำเนินทำนอง ได้แก่ โหวด แคน พิณ ซออีสาน และพิณเบส ส่วนกลุ่มเครื่องประกอบจังหวะ ได้แก่ กลองหาง กลองรำมะนาอีสาน กราะ ฉิ่ง ฉาบใหญ่ และฉาบเล็ก นอกจากนี้วงโหวดยังมีพัฒนาที่ตีมาเป็นลำดับ เริ่มมีการปรับปรุง

ให้มีความทันสมัยและน่าสนใจเพิ่มมากขึ้น โดยนำเครื่องดนตรีตะวันตกเข้ามาร่วมบรรเลงประกอบด้วย นักร้องกลองชุด และกีตาร์เบส เพื่อเพิ่มอรรถรสของวงไวโหวดให้แปลกจากวงพื้นบ้านอื่น ๆ อีกทั้งยังส่งต่อภาพจำของวงไวโหวดที่ทุกคนสามารถจดจำได้เมื่อเห็นการแสดงของวงไวโหวด ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ใหม่ของวงไวโหวดในจังหวัดร้อยเอ็ด นอกจากนี้จากการศึกษาถึงรูปแบบการรวมวงของวงไวโหวดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 - 2566 ของวงเพชรพลอยชัยและวงแสนเมืองล้านช้างสรุปได้ว่ารูปแบบของวงไวโหวดถูกพัฒนาตามเกณฑ์การประกวดของแต่ละปี ประกอบไปด้วยนักดนตรี นักร้อง นางไห นางเกราะ และนักแสดงประกอบ สามารถบริหารสมาชิกในวงอย่างอิสระและมีความเหมาะสม เครื่องดนตรีในวงไวโหวด ประกอบไปด้วย ไวโหวด แคน พิณ โปรง ฆ้องหรือพิณเบส กลองหาง กลองรำมะนาอีสาน เกราะลอ ฉิ่ง ฉาบเล็ก และฉาบใหญ่ ในการประกวดพบว่าเกณฑ์การประกวดไม่ได้กำหนดจำนวนเครื่องดนตรีแต่กำหนดจำนวนนักดนตรีแทน นอกจากนี้ยังพบว่าอนุญาตให้ใช้เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของชุดการแสดง อาทิเช่น ปี่อ้อ ปี่สโน ซออีสาน โปงลาง กองเพล และสังข์ เป็นต้น ส่วนในเรื่องของเครื่องดนตรีที่ใช้ในการประกวดทุกชนิด ไม่ให้ใช้เครื่องช่วยแต่งเสียงและไม่ใช้เครื่องดนตรีสากลร่วมบรรเลง

2. บทเพลงที่ใช้บรรเลงในการประกวดที่ถือว่าเป็นเพลงบังคับ จากการศึกษาพบว่า บทเพลงที่ใช้ในการบรรเลงของวงไวโหวด ปี พ.ศ. 2563 - 2566 ในการจัดการประกวดวงไวโหวดของจังหวัดร้อยเอ็ด ร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด และเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด เกณฑ์การประกวดได้กำหนดบทเพลงที่ใช้บรรเลงเพื่อการประกวด ดังนี้ 1) บทเพลงส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดร้อยเอ็ด 2) ลายเพลงพื้นบ้านอีสาน (ลายบังคับ) คือ ลายสวานน้อยหยิกแม่ 3) บทเพลงเทิดพระเกียรติ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี 4) ลายเพลงบรรเลงเปิดวง 5) บทเพลงออนซอนหอไวโหวด 101 และ 6) บทเพลงเกี่ยวกับความเชื่อ ประเพณี ฮีต 12 การเลือกบทเพลงที่เหมาะสมกับการประกวด นักดนตรีได้แสดงออกถึงทักษะการบรรเลง นักร้องได้ถ่ายทอดเทคนิควิธีการขับร้องอย่างเหมาะสม บทเพลงที่ใช้บรรเลงมีทั้งรูปแบบดั้งเดิม

และแบบประยุกต์ที่มีความทันสมัย นอกจากนี้บทเพลงที่ใช้บรรเลงยังได้แสดงออกถึงความจงรักภักดี ต่อสถาบันพระมหากษัตริย์อีกด้วย ดังนั้น การรักษารูปแบบของบทเพลงที่ใช้ในการประกวดวงโหวด จึงมีความจำเป็นที่ต้องระบุในเกณฑ์การประกวดทุกปี เพื่อเป็นแนวทางในการอนุรักษ์บทเพลงที่ใช้ในการประกวด ให้เป็นมาตรฐานของวงโหวดในปัจจุบันและอนาคต

อภิปรายผล

ลักษณะเฉพาะทางดนตรีของวงโหวดในจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วยเครื่องดนตรี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเครื่องดำเนินทำนอง ได้แก่ โหวด แคน พิณ ซออีสาน และพิณเบส ส่วนกลุ่มเครื่องประกอบจังหวะ ได้แก่ กลองหาง กลองรำมะนาอีสาน เกราะ ฉิ่ง ฉาบใหญ่ และฉาบเล็ก นอกจากนี้วงโหวดยังมีพัฒนาการที่ดีมาเป็นลำดับ เริ่มมีการปรับปรุงให้มีความทันสมัยและน่าสนใจเพิ่มมากขึ้น โดยนำเครื่องดนตรีตะวันตกเข้ามาร่วมบรรเลงประกอบด้วย นั่นคือกลองชุด และกีตาร์เบส เพื่อเพิ่มอรรถรสของวงโหวดให้แปลกจากวงพื้นบ้านอื่น ๆ อีกทั้งยังแสดงถึงเอกลักษณ์ของวงโหวดที่ทุกคนสามารถจดจำได้เมื่อเห็นการแสดงของวงโหวด ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ใหม่ของวงโหวดในจังหวัดร้อยเอ็ด มีรูปแบบเฉพาะของวงโหวด พบได้จากรายการประกวดตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2563 - 2566 โดยให้ความสำคัญกับเครื่องดนตรีโหวด ตั้งแต่ 4 ตัวถึง 14 ตัว และในอนาคตอาจจะพัฒนาให้เป็นรูปแบบการบรรเลงโหวดหมู่ ทั้งนี้รายการประกวดวงโหวดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 - 2566 ได้รับการสนับสนุนจากจังหวัดร้อยเอ็ด ร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด และเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด เพื่อเป็นการบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น นอกจากนี้ยังเป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมให้วงโหวดเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย เพื่อให้เด็ก เยาวชนและประชาชน ได้มีโอกาสแสดงความรู้ความสามารถในการแสดงออกทางด้านดนตรีพื้นบ้าน และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ อันจะเกื้อหนุนให้เป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคม ตลอดจนได้เป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดร้อยเอ็ดอันจะนำไปสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

บทเพลงที่ใช้บรรเลงในวงโหวดสามารถสรุปได้ 3 กลุ่ม คือ เพลงบรรเลงเดี่ยว (ลายเดี่ยว) เพลงบรรเลงประกอบการขับลำ และเพลงบรรเลงประกอบการแสดง นอกจากนี้ยังมีส่วนของเพลงที่บังคับตามเกณฑ์การประกวดในทุก ๆ ปี คือ เพลงพื้นบ้านลายเดี่ยวสวาน้อยหยิกแม่ และเพลงออนซอนหอโหวด สำหรับการประชาสัมพันธ์หอโหวด 101 ซึ่งสอดคล้องกับฉันทา พันธุ์เจริญ (2560) ได้กล่าวไว้ในตำราเรียน สังคีตลักษณ์และการวิเคราะห์ ในเรื่องของการวิเคราะห์เสียงว่า ส่วนประกอบสุดท้ายของเพลงก็คือ เสียง คำว่า เสียง เป็นคำรวมในภาษาไทยที่เรียกใช้สิ่งที่เกี่ยวข้องกับเสียงในแง่มุมต่าง ๆ แต่ในภาษาอังกฤษมีการใช้คำต่างกัน เมื่อพูดถึงแง่มุมของเสียงตั้งใจจะกล่าวถึงประเด็นที่เกี่ยวกับเสียง คือ สีสนเสียง (Tone Color) ลักษณะเสียงที่แตกต่างกันของเครื่องดนตรี เช่น สีสนของเครื่องลมกับเครื่องสายแตกต่างกันมาก เสียงจากเครื่องตี สีสนในการเล่นประเภทเครื่องที่แตกต่างกัน ย่อมทำให้เกิดสีสนของเสียงที่แตกต่างกัน สีสนเสียงเหล่านี้เมื่อมีสีสนเสียงที่แตกต่างกันย่อมให้อารมณ์ต่างกัน เพราะสีสนของเสียงสามารถสะท้อนอารมณ์เป็นอย่างดีได้ดี เครื่องดนตรีเป็นตัวกำหนดสีสนของเสียง เพลงเดียวกันหรือทำนองเดียวกัน เมื่อบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีต่างชนิดกัน ย่อมทำให้สีสนเสียงแตกต่างกัน และส่งผลให้เกิดอารมณ์ของเพลงที่ไม่เหมือนกัน อย่างไรก็ตามในการวิเคราะห์สีสนเสียงจะคำนึงถึงเครื่องดนตรีเป็นเกณฑ์ เมื่อทราบบทบาทของเครื่องดนตรี การวิเคราะห์บทบาทของเครื่องดนตรีควรพิจารณาโดยใช้โน้ตเพลงประกอบ เพราะการฟังเพียงอย่างเดียวอาจต้องใช้เวลามากและอาจทำให้มองข้ามรายละเอียดที่น่าสนใจบางอย่างไป ความสมดุลของเครื่องดนตรี ตลอดจนการประกาศตัวเป็น HUB ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งจะเป็นศูนย์กลางด้านการท่องเที่ยว การค้า และการลงทุนในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1.1 นำข้อมูลไปสร้างเป็นแบบเรียนเพื่อใช้ในหลักสูตรท้องถิ่นด้านการศึกษา

1.2 เป็นแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาวงโหวด

2. ข้อเสนอแนะทั่วไป

2.1 ควรมีการศึกษาชาวโหวดเพื่อนำมาพัฒนาให้เป็นงานสร้างสรรค์

2.2 ควรมีการศึกษาส่งเสริมให้จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับการแสดงวงโหวด

เอกสารอ้างอิง

ณัชชา พันธุ์เจริญ. (2560). **สังคิตลักษณ์และการวิเคราะห์**. พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพฯ: เกศกะรัต.

บุญชม ศรีสะอาด. (2543). **การวิจัยเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

บุษกร บิณฑสันต์ และจำคม พรประสิทธิ์. (2553). **หมอลำ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปัทมกวีวัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด. (2553). **เล่าเรื่องเมืองร้อยเอ็ด**. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.

พูนพิศ อมาตยกุล. (2535). **หนังสือดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 23 ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 6-8 มกราคม 2535**. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์. (2535). **โครงสร้างทางกายภาพของเครื่องลมไทยและการจัดหมวดหมู่**. ปริญญาโทศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

หิรัญ จักรเสน. (2560). **ดนตรีพื้นเมืองชั้นแนะนำ**. ขอนแก่น : คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สัมภาษณ์

ธนันท์ ดิษเจริญ. (21 กุมภาพันธ์ 2567). **สัมภาษณ์**. นักวิชาการศึกษาเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด. ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด.